

Grundreglen er formuleret i § 6, hvor det slås fast, at ingen behandling kan indledes eller fortsættes uden patientens informerede samtykke. De øvrige bestemmelser i kapitel 2 omhandler de tilfælde, hvor patienten ikke er i stand til selvstændigt at varetage sine interesser, enten på grund af ung alder eller på grund af manglende mulighed for eller evne til at kunne modtage information og kunne give samtykke. Årsagen kan skyldes manglende udvikling eller tab af evnen til at forstå sygdomssituationen og til at kunne give samtykke til sygdomsbehandling m.v.

Årsagen til en borgers henvendelse til sundhedsvæsenet er ofte en mere eller mindre bevidst erkendelse af en sygdomstilstand eller helbredsproblemer. Når problemerne er erkendt, kontakter borgeren oftest en sundhedsperson, typisk en læge, og bliver herved patient i forhold til vedkommende. Lægen undersøger patienten og informerer og rådgiver denne om vedkommendes helbredstilstand, resultatet af de gennemførte undersøgelser, mulige behandlingsovervejelser, mulige komplikationer og bivirkninger ved foreslåede behandlingsforløb, eventuelle alternative, lægeligt forsvarlige behandlingsmuligheder, m.v. Lægens information af patienten bør ske gennem en samtale med patienten, hvor lægen lytter til patientens synspunkter og medinddrager denne i beslutningerne. I samtalen bør det understreges, at et vellykket behandlingsresultat kræver et samarbejde mellem læge og patient, og at patienten har et medansvar for, at behandlingen lykkes.

Patienten er ofte i en sårbar situation og er afhængig af lægens råd. Dette stiller store krav til lægens indfølelse og medmenneskelighed. Patienten har krav på at få fuld information om sin helbredstilstand og behandlingsmulighederne, herunder om risiko for komplikationer og bivirkninger, hvis vedkommende ønsker det. På baggrund af en samtale med lægen beslutter patienten, om og i givet fald hvilke behandlinger m.v., der skal iværksættes. For at et behandlingsforløb skal lykkes, er det nødvendigt, at det er baseret på gensidig tillid mellem patient og læge, på respekt for patientens værdighed og fysiske og psykiske ukrænkelighed samt patientens selvbestemmelsesret.

Til § 6

Bestemmelsen indeholder grundreglen om informeret samtykke. Ingen undersøgelse, behandling eller pleje må indledes eller fortsættes uden patientens informerede samtykke. Undtaget herfra er dog de tilfælde, hvor patienten er under 15 år eller ude af stand til at give samtykke, jf. lovens §§ 8-10, og de helt ek-

straordinære tilfælde, hvor der efter særlovgivningen er mulighed for tvangsmæssigt at gribe ind.

Efter reglen i stk. 2 kan en patient på ethvert tidspunkt tilbagekalde sit samtykke til behandling. Reglen understreger, at der er tale om et frit (frivilligt) samtykke, hvor patienten på et hvilket som helst tidspunkt kan trække sig tilbage og frabede sig videre behandling. Dette kan have betydning i tilfælde, hvor en patient på grund af religiøs - eller anden - overbevisning ikke ønsker at modtage visse behandlingstyper, som f.eks. blodtransfusion. Afvisning af at modtage blod eller blodprodukter praktiseres af medlemmer af trossamfundet Jehovas Vidner.

Hvis en patient afviser at modtage et undersøgelses- eller behandlingstilbud, skal dette noteres i patientjournalen. Dette gælder også, hvis afvisningen sker i form af en handling, f.eks. hvis en patient uden videre forklaring forlader behandlingsstedet. Patienten bør i disse tilfælde, hvor det er muligt, informeres om, hvilke konsekvenser en manglende behandling kan få.

Selvbestemmelsesretten gælder i videst mulig udstrækning, dvs. i alle tilfælde, hvor patienten er i stand til at forstå og vurdere sin konkrete sygdomssituation. For patienter, der varigt mangler evnen til at forstå information og give samtykke, må der fastsættes regler, hvis formål er at kompensere for den manglende evne til at handle fornuftsmæssigt i relation til valg af behandling m.v. Det drejer sig om visse mindreårige og visse grupper af personer med nedsat psykisk funktionsevne, som f.eks. psykisk udviklingshæmmede og demente.

Bestemmelsen i stk. 3 definerer begrebet »informeret samtykke« (»informed consent«), der er fast indarbejdet inden for sundhedsvæsenet i hele den udviklede verden og bl.a. anvendes i internationale konventioner. Det er derfor fundet hensigtsmæssigt at anvende dette begreb i loven.

Fordelen ved at anvende dette begreb er, at man i ét begreb sammenfatter to elementer, der er helt centrale for patientretten, henholdsvis informationen og samtykket, og derved tilkendegiver, at samtykket er afhængigt af information om helbredstilstand, behandlingsmuligheder etc. Et samtykke, der ikke hviler på en fyldestgørende information, er mangelfuldt, når talen er om et så indgribende forhold som sygdomsbehandling. Har en patient frabedt sig information efter § 7, stk. 2, vil man stadigvæk tale om informeret samtykke, selvom mængden af og niveauet for informationen - efter patientens eget ønske - kan være begrænset.

Den information, der skal udgøre basis for et frivil-